

Lachen én wenen

Vroeger keken wij vol verwachting uit naar *de* oudejaarsconference van één van ‘de grote drie’. Tegenwoordig is een hele avond lachen er niet bij. Daarvoor is de ondertoon van de conferences te ernstig. De goede verstaander hoort door de grappen heen een serieuze boodschap. De goede waarnemer ziet door de beelden heen het spiegelbeeld van onmacht en zelfspot. De wereld lijkt een tranendal. Hoe kunnen wij hierin nog gelukkig zijn?

De cabaretier is weliswaar een humorist, maar eigenlijk een verkapte filosoof. Staande voor zijn publiek durft hij in de spiegel te kijken, en wat hij ziet, vertaalt hij in een hapklare spitsvondige clou. Getimed voert hij ons naar een onverwachte climax met een bevrijdende lach. Die lach verdringt de traan..., maar niet voor lang.

De lach vergaat, de traan komt weer. Het nieuwe jaar start precies waar het oude is geëindigd. Oorlogen gaan verder, honger blijft, crisissen volgen elkaar op, natuur en milieu vervuilen, relaties verkillen en naasten sterven. Ondanks alle goede voornemens draait de wereld gewoon door, met alle ellende van voordien.

Ook voor de ernstig zieke mens. Deze wordt van dichtbij geconfronteerd met een levensbedreigende situatie. Grappen en grollen kunnen zijn zorgen kortstondig doen vergeten, maar zij geven geen duurzame innerlijke rust. Door de feiten gedwongen kan hij de bittere ernst van zijn bestaan niet ontlopen. Opeens komt sterven in een persoonlijk perspectief te staan. Levensvragen vereisen nieuwe antwoorden. Zelfbezinning is geboden.

Als ik de media moet geloven worstelt de hele Nederlandse bevolking met levensvragen. De roep om zingeving klinkt steeds luider. Hoe vinden wij in dit tranendal de weg? Welke weg eigenlijk? Waartoe moet deze leiden? Wat is het doel in mijn leven? Welke zin heeft het allemaal? Waarom of waarvoor leef ik?

Omdat zingevende instituties van weleer hun gezag verliezen en iedereen zelf op zoek moet gaan naar antwoorden op levensvragen, is het aanbieden van hulp een gat in de markt. Esoterische geesten spelen gretig in op de behoefte aan houvast. Zij bieden de meest uiteenlopende – en wonderlijke- manieren om op zoek te gaan naar je ware zelf. Een lucratieve bezigheid omdat dit ‘zelf’ een illusie is. Ook klassieke psychoanalytici hebben de neiging – freudiaanse- ficties na te jagen. Modernere psychotherapeuten zijn reëler en effectiever, vooral indien zij zelfbezinning in hun behandeling opnemen.

Zoeken naar zin is als zoeken naar de bril die op je neus zit. Wij kijken door de bril en zien wel de wereld, maar niet de kleur van de glazen waardoor wij kijken, noch de helderheid of sterkte daarvan. De wereld met waarden, zin en betekenis bestaat slechts bij de gratie van die menselijke bril. Een kale werkelijkheid – de wereld zonder bewustzijn- reikt geen enkele zin aan. Zij *is* gewoon zoals zij is, waarde vrij, niets vragend of bedoelend. De cabaretier wijst met zijn grappen terecht naar de waardegevend mens, maar..., na de lach zijn wij terug bij af. Deze filosoof stopt te vroeg. Hoe verder met onze bezinning?

Zoals ieder mens wel eens doktert of timmert, zo kan iedereen filosoferen. Een gelukkig leven is het beste gebaat bij *filosofische bezinning*. Juist omdat de werkelijkheid ‘op zich’ geen zin aanreikt, maar ieder mens zelf aan zingeving *moet* en *kan* doen, gaat het om een keuze. De clou van deze bezinning is niet het gebruikelijke zoekend kijken *door* een bril, maar het *onderzoekend* kijken *naar* je bril. Is deze beslagen, bekrast of verkleurd? Helder uitzicht geeft nieuw inzicht.

Filosofische bezinning is kritisch onderzoeken van datgene wat je ten diepste denkt over jezelf en de wereld. Van huis uit gekoesterde ideeën kunnen illusies blijken of zinloos zijn, dan wel zodanig versleten, dat zij niet meer passen op de persoonlijke werkelijkheid van nu. Zelfs wat werkelijk onmogelijk is, kan gedacht worden. Het is daarom verstandig een realistische keuze te doen. Kiezen voor een leven van de lach *zonder* traan, is leven in illusie.

Geluk vraagt om de reële keuze voor lachen én wenen tegelijkertijd.